

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
PENSIJŲ FONDŲ
ĮSTATYMAS**

1999 m. birželio 3 d. Nr. VIII-1212
Vilnius

**PIRMASIS SKIRSNIS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

1. Šis įstatymas sudaro teisinį pagrindą sukurti asmenų papildomo savanoriško pensinio apsirūpinimo (papildomo savanoriško socialinio draudimo) sistemą ir padidinti šioje pensijų sistemoje dalyvaujančių asmenų pajamų lygį senatvėje.

2. Įstatymas nustato pensijų programų sudarymo ir jų įgyvendinimo tvarką, pensijų fondų steigimo, leidimų pensijų fondų veiklai išdavimo ir panaikinimo sąlygas bei tvarką, šių fondų veiklos, reorganizavimo ir likvidavimo ypatumus, taip pat pagrindinius papildomo pensinio aprūpinimo valstybinio reguliavimo principus.

3. Šis įstatymas nereglamentuoja draudimo veiklos pagrindu atsirandančių santykių, susijusių su pensiniu gyventojų aprūpinimu, išskyrus 26 straipsnyje numatytus santykius. Įmonių, besiverčiančių gyventojų pensiniu draudimu, veiklą ir su tuo susijusius santykius reglamentuoja Draudimo įstatymas.

4. Santykius, susijusius su asmenų papildomu savanorišku pensiniu apsirūpinimu, reglamentuoja kiti Lietuvos Respublikos įstatymai ir teisės aktai, kiek jie neprieštaruoja šiam įstatymui.

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Pensijų fondo veikla** – finansinė-ūkinė veikla, kuria siekiama sukaupti senatvei papildomas gyventojų pajamas, pensijų sutarčių pagrindu renkant pinigines lėšas į pensijų fonde pensijų programų dalyviams atidarytas pensijų sąskaitas ir investuojant ar reinvestuojant šias lėšas į diversifikuotą investicijų portfelį bei šiame įstatyme ir pensijų programoje nustatytomis sąlygomis jos dalyviams mokant pensijų išmokas.

2. **Pensijų fondas** – bendrovė, įsteigta ir veikianti Akcinių bendrovių įstatymo bei šio įstatymo nustatyta tvarka.

3. **Pensijų programa** – teisinių ir organizacinių priemonių visuma, apibrėžianti pensijų įmokų ir išmokų mokėjimo sąlygas bei terminus, pensijų programos turto investavimo strategiją bei kitas pensijų įmokų mokėtojų, pensijų programos dalyvių ir pensijų fondo teises bei pareigas.

4. **Pensijų programos dalyvis** – asmuo, su kuriuo arba kurio naudai yra sudaryta pensijos sutartis ir kurio vardu pensijų fonde yra atidaryta asmeninė pensijos sąskaita.

5. **Pensijų įmokų mokėtojas** – pensijų programos dalyvis, jo darbdavys ar trečiasis asmuo, mokantis pensijų įmokas ar jų dalį.

6. **Pensijų sąskaita** – pagal pensijos sutartį pensijų fonde atidaryta asmeninė pensijų programos dalyvio sąskaita, kurioje dalyvio vardu kaupiamos pensijos įmokos ir jam priskaičiuotos investicijų pajamos.

7. **Pensijos anuitetas** – pensijų programos dalyviui iki gyvos galvos mokama periodinė pensinė išmoka, kurios išmokėjimo visa rizika tenka išmokų mokėtojui – draudimo bendrovei, vykdančiai gyvybės draudimą.

8. **Depozitoriumas** – kaip numatyta Investicinių bendrovių įstatyme.

9. **Diversifikuotas investicijų portfelis** – investicijų portfelis, kuris atitinka šiuos reikalavimus:

1) investuota ne daugiau kaip 5 procentai turto į vieno emitento vertybinius popierius ar vieną turtinį objektą, išskyrus šios dalies 5 ir 6 punktuose numatytus atvejus;

2) įsigyta ne daugiau kaip 10 procentų vieno emitento balsą suteikiančių akcijų;

3) įsigyta ne daugiau kaip 10 procentų vieno emitento balso nesuteikiančių akcijų;

4) įsigyta ne daugiau kaip 10 procentų vieno emitento kredito vertybinių popierių, išskyrus šios dalies 5 punkte numatytus atvejus;

5) investuota ne daugiau kaip 30 procentų turto į vienos emisijos valstybės (savivaldybės) išleistus ar garantuotus vertybinius popierius ir investicijų portfelį sudaro ne mažiau kaip šešių skirtingų valstybės (savivaldybės) išleistų ar garantuotų vertybinių popierių emisijų vertybiniai popieriai;

6) investuota ne daugiau kaip 10 procentų turto į vieno emitento išleistus vertybinius popierius ir bendra tokių investicijų suma sudaro ne daugiau kaip 40 procentų bendros turto vertės.

10. **Valdymo įmonė** – įmonė, kuriai pagal turto valdymo sutartį yra perduotas pensijų fondo turto ir (ar) pensijų programų turto valdymas.

11. **Vadovai** – įmonės stebėtojų tarybos ir valdybos nariai, administracijos vadovas ir jo pavaduotojai, vyriausiasis finansininkas (buhalteris).

12. **Asmenys, susiję su pensijų fondo valdymo įmone:**

1) valdymo įmonės kontroliuojami arba valdymo įmonę kontroliuojantys asmenys;

2) valdymo įmonės vadovai;

3) kai kontroliuojamu ar kontroliuojančiu asmeniu yra juridinis asmuo – šio juridinio asmens vadovai.

13. **Asmenys, susiję su pensijų fondo depozitoriumu:**

1) depozitoriumo kontroliuojami arba depozitoriumą kontroliuojantys asmenys;

2) depozitoriumo vadovai;

3) kai kontroliuojamu ar kontroliuojančiu asmeniu yra juridinis asmuo – šio juridinio asmens vadovai.

14. **Kontroliuojantis asmuo** – fizinis ar juridinis asmuo, kuris:

1) būdamas akcininku (pajininku, nariu), pats turi daugiau kaip trečdalį visų balsų ar pagal susitarimą su kitais akcininkais (pajininkais, nariais) vienas kontroliuoja daugiau kaip trečdalį visų balsų;

2) turi teisę išrinkti (paskirti) daugumą stebėtojų tarybos (valdybos) narių ar administracijos vadovą;

3) faktiškai kontroliuoja juridinio asmens priimamus sprendimus.

15. **Asmenys, susiję su pensijų fondu:**

1) asmenys, turintys daugiau kaip 10 procentų pensijų fondo akcijų;

2) įmonės ar kitos organizacijos, kurių daugiau kaip 10 procentų akcijų turi pensijų fondas;

3) pensijų fondo ir su juo susijusių įmonių ar organizacijų vadovai.

16. **Darbdavys** – visų rūšių įmonės, įstaigos, organizacijos, darbo sutartimi grindžiančios darbo santykius su savo darbuotojais.

17. **Investicijų portfelis** – turimų investicijų rinkinys.

18. **Pensijų fondo nuosavas turtas** – investicijų portfelis, įsigytas šio įstatymo nustatyta tvarka investavus nuosavą kapitalą, ir nuosavos lėšos.

19. **Pensijų turtas** – pensijų programų turto suma.

20. **Pensijų programos turtas** – už pensijų įmokų lėšas įsigytas turtas (įskaitant laikinai neinvestuotą šių lėšų dalį) bei investicijų pajamos (sąnaudos), gautos iš šio turto (lėšų).

21. **Pensijų programos turto investicijų pajamos (sąnaudos)** – pajamų (sąnaudų), gautų iš pensijų programos turto, ir pajamų (sąnaudų), gautų dėl šio turto vertės pasikeitimo, suma.

22. **Vertybinių popierių paketas** – 1/10 ar didesnė emitento vienos klasės vertybinių popierių dalis.

ANTRASIS SKIRSNIS PENSIJŲ FONDO STEIGIMO IR VEIKLOS YPATUMAI

3 straipsnis. Pensijų fondas

1. Pensijų fondas yra ribotos turtinės atsakomybės ūkio subjektas, besiverčiantis pensijų fondo veikla, už savo prievolės atsakantis tik nuosavu turtu. Pensijų fondas neatsako už valstybės prievolės, o valstybė neatsako už šio fondo prievolės, išskyrus atvejus, kai valstybė pati prisiima tokius įsipareigojimus.

2. Žodžius „pensijų fondas“ ar jų santrumpą „PF“ savo pavadinime turi teisę vartoti tik bendrovė, įsteigta Akcinių bendrovių bei šio įstatymo nustatyta tvarka kaip pensijų fondas ir besiverčianti pensijų fondo veikla. Pensijų fondo pavadinimas turi atitikti Vyriausybės patvirtintų įmonių, įstaigų ir organizacijų vardų nuostatų reikalavimus.

3. Pensijų fondams taikomos Akcinių bendrovių įstatymo nuostatos, jei šis įstatymas nenustato kitaip.

4 straipsnis. Pensijų fondo steigimas

1. Pensijų fondas steigiamas tik uždaruojų būdu.

2. Pensijų fondas negali būti steigiamas ribotam laikui.

3. Pensijų fondo steigimo išlaidos padengiamos iš pensijų fondo steigėjų papildomų įmokų.

4. Be Akcinių bendrovių įstatyme nustatytų reikalavimų įstatams, pensijų fondo įstatuose turi būti nurodyta:

1) dalyvavimo pensijų programose, pensijų programų dalyvių išstojimo bei perėjimo į kitas programas tvarka;

2) dalyvavimo pensijų programose sustabdymo tvarka;

3) pensijų fondo lėšų atsargos, rezervai bei jų formavimo ir panaudojimo tvarka;

4) pensijų programų turto administravimo išlaidų padengimo tvarka;

5) pensijų programų tvirtinimo, pakeitimo ir nutraukimo tvarka;

6) auditoriaus rinkimo ir vidaus kontrolės tarnybų sudarymo tvarka;

7) pensijų programų vykdymo ataskaitų pensijų programų dalyviams, jų darbdaviams ir tretiesiems asmenims, mokantiems įmokas pensijų programos dalyvių naudai ir pasirašiusiems pensijų sutartis, pateikimo tvarka;

8) pensijų fondo pranešimų pateikimo pensijų programų dalyviams, jų darbdaviams bei tretiesiems asmenims, pasirašiusiems pensijų sutartis, tvarka;

9) investicinių pajamų, gautų iš pensijų programų turto, priskaičiavimo ir paskirstymo pagal pensijų programas tvarka.

5. Pensijų fondo įstatuose numatoma, kad turto valdymo sutartis su turto valdymo įmone turi būti tvirtinama visuotiniame akcininkų susirinkime.

6. Įstatuose gali būti numatytos kitos šiam bei kitiems įstatymams neprieštaraujančios nuostatos.

7. Įstatai, jų pakeitimai ir papildymai įsigalioja, kai jie suderinami su Vertybinių popierių komisija ir įregistruojami teisės aktų nustatyta tvarka.

8. Pensijų fondas, gavęs Vertybinių popierių komisijos sutikimą, gali steigti savo filialus pensijų fondo įstatuose nustatyta tvarka.

9. Pensijų sutartys pasirašomos, pensijų sąskaitos atidaromos ir pensijų įmokos pradamos kaupti tik įregistravus pensijų fondą, gavus leidimą pensijų fondo veiklai ir įregistravus Vertybinių popierių komisijoje pastarosios nustatyta tvarka atitinkamą pensijų programą, suderintą su Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

5 straipsnis. Leidimas pensijų fondo veiklai

1. Be Vertybinių popierių komisijos išduoto leidimo verstis pensijų fondo veikla draudžiama. Leidimas pensijų fondo veiklai gali būti išduotas naujai įsteigiamam pensijų fondui ar jau veikiančiai bendrovei, kurios visuotinis akcininkų susirinkimas priėmė sprendimą verstis pensijų fondo veikla.

2. Leidimui verstis pensijų fondo veikla gauti bendrovė pateikia Vertybinių popierių komisijai paraišką, kurioje turi būti nurodyta:

- 1) bendrovės pavadinimas, buveinės adresas ir įmonės kodas;
- 2) įregistruoto bendrovės įstatinio ir nuosavo kapitalo dydis;
- 3) informacija apie materialinę ir kvalifikacinę pasirengimą verstis pensijų fondo veikla (Vertybinių popierių komisijos pripažintus kvalifikacijos sertifikatus turinčių asmenų vardai, pavardės, adresai, telefonų numeriai ir kt.), jei pensijų turto valdymas neperduodamas valdymo įmonei.

3. Prie paraiškos leidimui gauti turi būti pridėta:

- 1) steigimo dokumentai (steigimo sutartis, steigiamojo susirinkimo protokolas, pensijų fondo vardo registravimo liudijimas);
- 2) įstatai;
- 3) paskutiniųjų ir einamųjų metų finansinės ataskaitos kartu su nepriklausomo auditoriaus išvadomis;
- 4) dokumentai, patvirtinantys, kad bendrovės akcininkai disponuoja pensijų fondo veiklai reikalingu kapitalu;
- 5) sutartis su valdymo įmone (jeigu turtas perduodamas jai valdyti) ir depozitoriumu;
- 6) duomenys apie bendrovės akcijų savininkus, nurodant jų vardus, pavardes, pavadinimą (jei savininkas yra juridinis asmuo), adresą, kapitalo dalį bei duomenis apie šių asmenų dalyvavimą kitų įmonių veikloje bei turimą kitų įmonių kapitalo ir balsų dalį. Jei bendrovės akcininkas yra juridinis asmuo, pateikiami duomenys apie jį kontroliuojančius asmenis;
- 7) duomenys apie pasirinktą depozitoriumą;
- 8) duomenys apie pasirinktą valdymo įmonę (jei pensijų fondas perduoda jai investicijų portfelio valdymą);
- 9) numatomos trejų metų ekonominės veiklos pagrindimas (verslo planas);
- 10) pensijų programa (programos), suderinta (suderintos) su Socialinės apsaugos ir darbo ministerija pastarosios nustatyta tvarka;
- 11) kiti Vertybinių popierių komisijos taisyklėse nurodyti dokumentai. Vertybinių popierių komisija turi teisę pareikalauti papildomų dokumentų ir informacijos, reikalingų sprendimui dėl leidimo išdavimo priimti.

4. Pažyma ir dokumentai, įrodantys steigiamo pensijų fondo akcijų apmokėjimą, pateikiami Vertybinių popierių komisijai ne vėliau kaip prieš 7 darbo dienas iki svarstymo dėl leidimo verstis pensijų fondo veikla išdavimo.

5. Sprendimą dėl leidimo išdavimo Vertybinių popierių komisija turi priimti ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo šio straipsnio 2 ir 3 dalyse nurodytų dokumentų pateikimo dienos. Jei šio įstatymo nustatyta tvarka Vertybinių popierių komisija pareikalauja papildomų dokumentų ar informacijos, tai 3 mėnesių terminas skaičiuojamas nuo papildomų dokumentų ar informacijos pateikimo. Atsisakymas išduoti leidimą turi būti motyvuotas raštu ir gali būti apskųstas teismui.

6. Vertybinių popierių komisija gali atsisakyti išduoti leidimą pensijų fondo veiklai, jeigu:

- 1) pateikti ne visi šio straipsnio 2 ir 3 dalyse išvardyti dokumentai;
- 2) leidimui gauti pateikti dokumentai neatitinka šio ar kitų įstatymų reikalavimų;
- 3) leidimui gauti pateiktuose dokumentuose yra klaidingos ar tikrovės neatitinkančios informacijos;
- 4) pensijų programa nėra suderinta su Socialinės apsaugos ir darbo ministerija;
- 5) ne visos pensijų fondo akcijos yra apmokėtos arba steigėjai įsigijo tik dalį pirmosios emisijos akcijų;

6) pensijų fondo steigėjai (jei steigėjas yra juridinis asmuo, šio asmens vadovai ir kontroliuojantys asmenys) ar akcininkai, turintys ne mažiau kaip 10 procentų pensijų fondo akcijų, nėra nepriekaištingos reputacijos (yra įrodymų, kad jie nesąžiningi ar dažnai pažeidžia finansinę drausmę, turi nuobaudų dėl nusižengimų naudojantis tarnybine padėtimi, administracinių nuobaudų už teisės pažeidimus, kuriais kėsiniama į nuosavybę, teisės pažeidimus finansų ar valstybinio turto

privatizavimo srityje, už vertybinių popierių rinką reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus, yra teisti už tyčinius nusikaltimus);

7) bendrovės, kuri ketina verstis pensijų fondo veikla, nuosavas ir (ar) įstatinis kapitalas neatitinka šio įstatymo 27 straipsnyje nustatytų reikalavimų.

7. Vertybinių popierių komisija gali apriboti pensijų fondo veiklą, jeigu:

1) nustatyti pažeidimai gali turėti neigiamos įtakos pensijų fondo finansinei būklei, pensijų programų dalyvių interesams;

2) pensijų fondas aplaidžiai ar apgaulingai tvarko pensijų programų dalyvių ir įmokų mokėtojų registrą, finansinę apskaitą, netinkamai sudaro finansines ataskaitas;

3) pensijų fondas pasirašo pensijų sutartis, atidaro pensijų sąskaitas ir (ar) pradeda kaupti pensijų įmokas pagal pensijų programą, kuri nėra užregistruota Vertybinių popierių komisijoje;

4) pensijų fondo ar valdymo įmonės, kuriai perduotas valdyti pensijų turtas, nuosavas ir (ar) įstatinis kapitalas neatitinka Vertybinių popierių komisijos nustatytų reikalavimų;

5) pensijų fondas nesilaiko šio įstatymo ir jo pagrindu priimtų teisės aktų ar kitų šiame įstatyme nurodytų teisės aktų reikalavimų.

8. Vertybinių popierių komisija dėl šio straipsnio 7 dalyje nurodytų priežasčių gali apriboti pensijų fondo veiklą ne ilgiau kaip 3 mėnesiams. Per šį laiką Vertybinių popierių komisija priima sprendimą dėl pensijų fondo veiklos apribojimų panaikinimo ar leidimo atšaukimo. Nutarime dėl veiklos apribojimo turi būti nurodytos apribojimo priežastys ir terminai, per kuriuos pažeidimai turi būti pašalinti.

9. Pensijų fondo veiklos apribojimo laikotarpiui Vertybinių popierių komisija turi teisę paskirti administratorių šio fondo veiklai prižiūrėti. Administratoriaus teises ir pareigas nustato Vertybinių popierių komisija. Paskyrus administratorių, pensijų fondo (valdymo įmonės) vadovai turi gauti jo sutikimą dėl kiekvieno su fondo veikla susijusio sprendimo, nurodyto Vertybinių popierių komisijos nutarime dėl veiklos apribojimo.

10. Vertybinių popierių komisija privalo atšaukti išduotą leidimą pensijų fondo veiklai, jei pensijų fondas yra likviduojamas. Ji taip pat gali atšaukti leidimą, jei yra bent viena iš šių priežasčių – kai pensijų fondas:

1) reorganizuojamas;

2) leidimą gavo pateikęs žinomai klaidingą ar melagingą informaciją, suklastotus dokumentus arba nuslėpęs faktus, dėl kurių leidimas negalėjo būti išduodamas;

3) per 1 metus nuo leidimo pensijų fondo veiklai gavimo dienos nepradėjo veiklos;

4) neužtikrina jam patikėtų lėšų saugumo ar nebegali vykdyti įsipareigojimų pensijų programos dalyviams;

5) aplaidžiai ir apgaulingai tvarko finansinę apskaitą, netinkamai sudaro finansines ataskaitas;

6) per nurodytą terminą nepašalina trūkumų, dėl kurių buvo apribota pensijų fondo veikla;

7) nesilaiko šio įstatymo, kitų šiame įstatyme nurodytų įstatymų ar jų pagrindu priimtų teisės aktų reikalavimų.

11. Prieš priimdama sprendimą apriboti pensijų fondo veiklą ar atšaukti leidimo pensijų fondo veiklai galiojimą, Vertybinių popierių komisija turi informuoti pensijų fondą ir sudaryti sąlygas jam pasiaiškinti.

12. Pensijų fondas turi teisę samdyti nepriklausomą auditorių fondo veiklai patikrinti, jeigu Vertybinių popierių komisija nustato šio straipsnio 10 dalies 4 ir 5 punktuose nurodytus leidimo pensijų fondo veiklai atšaukimo pagrindus. Nepriklausomo auditoriaus išvada Vertybinių popierių komisijai turi būti pateikta per 2 mėnesius nuo pareikalavimo atlikti auditą, jeigu ši komisija nenustato kitokio termino. Klausimas dėl leidimo pensijų fondo veiklai atšaukimo gali būti svarstomas be nepriklausomo audito išvadų, jei pensijų fondas per nustatytą terminą Vertybinių popierių komisijai nepateikė šių išvadų arba atsisakė atlikti nepriklausomą auditą ar nepateikė jokios informacijos apie tai, kad bus atliekamas nepriklausomas auditas.

6 straipsnis. Pensijų fondo veiklos ypatumai

1. Pensijų fondams nustatomi šie veiklos riziką ribojantys normatyvai:
 - 1) kapitalo pakankamumo;
 - 2) likvidumo;
 - 3) maksimalios atviros pozicijos užsienio valiuta.
2. Normatyvų dydžius, apskaičiavimo metodiką ir informacijos apie normatyvų vykdymą pateikimo periodiškumą nustato Vertybinių popierių komisija.
3. Pensijų fondas negali užsiimti jokia kita veikla, išskyrus tą, kuri susijusi su pensijų fondo veikla.
4. Pensijų fondui draudžiama:
 - 1) suteikti paskolas, garantuoti ar laiduoti už kitą asmenį dėl jo prievolių įvykdymo;
 - 2) imti paskolas, išskyrus trumpalaikes (iki 1 metų) likvidumui palaikyti, kurių dydis negali viršyti 10 procentų pensijų fondo nuosavo kapitalo dydžio;
 - 3) įkeisti turimus vertybinius popierius ar kitą turtą, išskyrus šios dalies 2 punkte numatytą išimtį, kai trumpalaikės paskolos grąžinimas užtikrinamas pensijų fondui priklausančių vertybinių popierių ar kito turto įkeitimu;
 - 4) įsigyti ir turėti vertybinių popierių ar kito turto, dėl kurių būtų pažeisti diversifikuotam investicijų portfeliui keliami reikalavimai, išskyrus naujai steigiamą pensijų fondą, kuris 6 mėnesius nuo leidimo pensijų fondo veiklai gavimo dienos gali nesilaikyti diversifikavimo reikalavimų;
 - 5) dalyvauti organizacijose, kurių narių turtinė atsakomybė už organizacijos prievolės yra neribota;
 - 6) būti įmonių steigėju;
 - 7) leisti obligacijas;
 - 8) prisiimti įsipareigojimus, nesusijusius su pensijų fondo veikla;
 - 9) įsigyti brangiųjų metalų ar brangiųjų metalų sertifikatų (liudijimų).

7 straipsnis. Pensijų fondo valdymo įmonė

1. Pensijų fondas pensijų programų turtą, taip pat nuosavą turtą gali valdyti pats (jei pensijų fondas vykdo 36 straipsnio 1 dalyje nustatytus reikalavimus) arba perduoti valdyti valdymo įmonei, kuri:
 - 1) turi Vertybinių popierių komisijos išduotą atitinkamą leidimą. Šių leidimų išdavimo bei panaikinimo tvarką ir sąlygas nustato Vertybinių popierių komisija;
 - 2) vykdo Vertybinių popierių komisijos nustatytus reikalavimus minimaliam nuosavam kapitalui ir (ar) įstatiniam kapitalui.
2. Pensijų fondų valdymo įmonėms taikomos Investicinių bendrovių įstatymo nuostatos, jei šis įstatymas nenumato kitaip.
3. Valdymo įmonė privalo teikti Vertybinių popierių komisijai periodines finansines ataskaitas, jos kapitalo bei veiklos pagal Vertybinių popierių komisijos patvirtintas taisykles ataskaitas.

8 straipsnis. Pensijų fondo reorganizavimas

1. Pensijų fondui reorganizuoti turi būti gautas Vertybinių popierių komisijos sutikimas.
2. Pensijų fondo reorganizavimui taikomi Akcinių bendrovių įstatymo reikalavimai, kiek jie neprieštarauja šiam įstatymui.
3. Reorganizavimo projekte pensijų fondas, be kitos Akcinių bendrovių įstatyme nustatytos informacijos, privalo nurodyti pensijų programų ir jų dalyvių skaičių, duomenis apie perduodamas-priimamas pensijų programas ir jų turtą, fondo nuosavą turtą, valdymo įmonę, depozitoriumą, pensijų fondo prievolių perdavimo-priėmimo sąlygas ir terminus, turtines ir neturtines pensijų programų dalyvių teises po reorganizavimo, šių teisių ir pareigų įgijimo terminus. Reorganizavimo projektui turi pritarti kiekvieno reorganizuojamo pensijų fondo visuotinis akcininkų susirinkimas, Vertybinių popierių komisija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.
4. Apie reorganizavimą kiekvienas pensijų fondas privalo paskelbti Vertybinių popierių komisijos nustatyta tvarka.

5. Po reorganizavimo veiksiantys pensijų fondai turi iš naujo gauti Vertybinių popierių komisijos leidimą, kaip tai numatyta 5 straipsnyje. Bent vienam po reorganizavimo veikiančiam pensijų fondui negavus leidimo, visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimas dėl pensijų fondo reorganizavimo laikomas negaliojančiu.

6. Informacija apie reorganizavimo eigą ir terminus turi būti pateikiama kiekvienam to pareikalavusiam pensijų fondo akcininkui, pensijų programos dalyviui, pensijos įmokų mokėtojiui, Vertybinių popierių komisijai bei Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai.

7. Gavęs Vertybinių popierių komisijos sutikimą, reorganizuojamas pensijų fondas gali be pensijų programos dalyvio sutikimo pensijų programą (programas) ir atitinkamas pensijų sutartis perkelti į kitą pensijų fondą, jeigu priimančias pensijų programą pensijų fondas nekeičia šių sutarčių sąlygų ir perima visus įsipareigojimus pensijų programos dalyviams.

8. Jei pensijų programos dalyvis dėl pensijų fondo reorganizavimo per 6 mėnesius nuo Vertybinių popierių komisijos leidimo reorganizuotam pensijų fondui išdavimo dienos pareiškia norą pereiti į kitą pensijų programą, tai šis pensijų programos dalyvis į kitą pensijų programą turi būti perkeltas nemokamai.

9 straipsnis. Pensijų fondo likvidavimas

1. Pensijų fondas likviduojamas šio įstatymo ir Akcinių bendrovių įstatymo nustatyta tvarka.

2. Pensijų fondas gali būti likviduojamas:

1) visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimu, jei tam pritaria Vertybinių popierių komisija;

2) Vertybinių popierių komisijos sprendimu, kai šio įstatymo nustatyta tvarka atšaukiamas leidimas pensijų fondo veiklai;

3) teismo sprendimu vykdant bankroto procedūrą.

3. Visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimu pensijų fondas gali būti likviduojamas tik tuo atveju, jeigu jis Vertybinių popierių komisijos nustatyta tvarka perdavė visą pensijų programų turtą ir visas pensijų sutartis kitam pensijų fondui. Pensijų sutartis perimančias pensijų fondas negali bloginti pensijų programų sąlygų programos dalyviams ir turi perimti visus įsipareigojimus šių dalyvių naudai.

4. Ne vėliau kaip per 3 dienas po visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimo likviduoti pensijų fondą apie tai turi būti pranešta raštu Vertybinių popierių komisijai bei rejestro tvarkytojui ir nurodomi duomenys apie paskirtą likvidatorių. Šį likvidatorių Vertybinių popierių komisija turi teisę pakeisti.

5. Vertybinių popierių komisija, priėmusi sprendimą likviduoti pensijų fondą, skiria jo likvidatorių. Šis likvidatorius Įmonių rejestro įstatymo nustatyta tvarka praneša rejestro tvarkytojui apie priimtą sprendimą likviduoti pensijų fondą bei duomenis apie save.

6. Apie likvidavimą kiekvienas pensijų fondas privalo paskelbti Vertybinių popierių komisijos nustatyta tvarka. Informacija apie pensijų programos likvidavimo eigą ir terminus turi būti pateikta kiekvienam to pareikalavusiam pensijų fondo dalyviui, akcininkui, įmokų mokėtojiui, Vertybinių popierių komisijai bei Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai.

7. Kai pensijų fondas likviduojamas Vertybinių popierių komisijos sprendimu, likvidatorius organizuoja pensijų programų turto ir šių programų dalyvių pensijų sutarčių perdavimą kitam pensijų fondui. Turtas, likęs po to, kai kitam pensijų fondui (fondams) buvo perduoti visi likviduojamo fondo įsipareigojimai pagal pensijų programas, turi būti parduodamas per vertybinių popierių biržą ar aukcione pagal Vertybinių popierių komisijos nustatytas taisykles ir atsiskaičius su kreditoriais gali būti dalijamas likviduojamo pensijų fondo akcininkams proporcingai jų turimų akcijų skaičiui.

8. Pensijų programų turtas negali būti naudojamas likviduojamo pensijų fondo kreditorių ar akcininkų reikalavimams tenkinti.

9. Nepriklausomo auditoriaus patikrintą likvidavimo ataskaitą likvidatorius pateikia Vertybinių popierių komisijai.

10. Perduodant pensijų programų turtą ir pensijų sutartis, taikomos 8 straipsnio 7 ir 8 dalių nuostatos.

10 straipsnis. Pensijų fondo bankroto procedūra

1. Pensijų fondo bankroto bylos iškėlimo, teismo nagrinėjimo ir likvidavimo dėl bankroto procedūra vykdoma remiantis Įmonių bankroto įstatymu, kiek tai neprieštarauja šio įstatymo nuostatom.

2. Pensijų fondo bankroto byla nagrinėjama tik teismine tvarka. Pensijų fondo bankroto bylą teismas iškelia pagal Vertybinių popierių komisijos pareiškimą dėl šio fondo nemokumo.

3. Pensijų fondo bankroto bylos nagrinėjimo metu kreditorių susirinkimai nešaukiami. Jų interesams atstovauja Vertybinių popierių komisijos nustatyta tvarka sudarytas komitetas, į kurio sudėtį įeina pensijų programų dalyvių atstovai, kiti kreditoriai ir Vertybinių popierių komisijos atstovai.

4. Nuo pensijų fondo bankroto bylos iškėlimo dienos sustabdomos visos pensijų fondo operacijos, išskyrus būtinas administratoriaus veiklai užtikrinti bei numatytas šio straipsnio 5 dalyje, ir visi pensijų įmokų mokėjimai į pensijų sąskaitas bei išmokos iš šių sąskaitų. Išlaidų, reikalingų administratoriaus veiklai užtikrinti, sąmatą tvirtina bei keičia teismas administratoriaus teikimu.

5. Teismo paskirtas administratorius organizuoja pensijų programų (kartu su pensijų programų turtu, pensijų sutartimis ir pensijų sąskaitomis) perdavimą kitam (kitiems) pensijų fondui (fondams). Pensijų fondo iki bankroto bylos iškėlimo dienos prisiimtiems ir nuo pensijų fondo bankroto bylos iškėlimo iki pensijų sutarčių perdavimo į kitą pensijų fondą atsiradusiems įsipareigojimams (proporcingai pagal kiekvieną perduodamą pensijų programą) padengti naudojamas pensijų fondo nuosavas turtas. Administratorius turi teisę be pensijų programos dalyvio sutikimo perduoti pensijų programų turtą ir įsipareigojimus pagal pensijų sutartis bei programas kitam pensijų fondui, jeigu priimančias pensijų programą pensijų fondas nekeičia šios sutarties sąlygų ir perima visus įsipareigojimus pensijų programos dalyviams. Šiuo atveju, jeigu pensijų programos dalyvis per 6 mėnesius nuo jo perkėlimo į kito pensijų fondo pensijų programą pareiškia norą pereiti į kitą pensijų programą, tai šis pensijų programos dalyvis į kitą pensijų programą turi būti perkeliamas nemokamai.

6. Teismui priėmus sprendimą likviduoti pensijų fondą, pensijų sutartys, kurios nebuvo perkeltos į kitą pensijų fondą iki sprendimo dėl likvidavimo priėmimo, teismo sprendimu skelbiamos nutrauktomis, jei iki tokio sprendimo priėmimo pensijų programos dalyvis nenutraukė šios sutarties pats.

7. Likvidatorius per teismo nustatytą laikotarpį sudaro pensijų fondo kreditorių sąrašą bei nustato jų reikalavimų mastą pagal sprendimo likviduoti fondą priėmimo dienos būklę. Duomenis apie pensijų programų dalyvių reikalavimus, derinamus su kiekvienu pensijų programos dalyviu, tvirtina šio straipsnio 3 dalyje nurodytas komitetas.

8. Pensijų programų dalyvių reikalavimai grąžinti jiems nuosavybės teise priklausantį pensijų fondo turtą ir sumokėti pensijų fondo įsipareigotas bei neįvykdytas pensijų programos investicijų pajamas turi būti patenkinti prieš pradėdant tenkinti pensijų fondo kreditorių reikalavimus.

9. Pensijų fondo kreditorių reikalavimai tenkinami tokia tvarka:

1) pirmąją eilę tenkinami pensijų fondo darbuotojų reikalavimai, susiję su darbo santykiais, reikalavimai atlyginti žalą už suluošinimą ar kitokį pakenkimą sveikatai arba gyvybės atėmimą;

2) antrąją eilę tenkinamos teismo ir administravimo išlaidos bei reikalavimai, kuriems pareikšti pagrindas atsirado po sprendimo likviduoti fondą paskelbimo dienos;

3) trečiąją eilę tenkinami visi kiti kreditorių reikalavimai;

4) kiekvienos paskesnės eilės kreditorių reikalavimai tenkinami po to, kai yra visiškai patenkinti pirmesnės eilės kreditorių reikalavimai. Jeigu neužtenka lėšų visiškai patenkinti visus vienos eilės reikalavimus, šie reikalavimai tenkinami proporcingai kiekvienam kreditoriui priklausančiai sumai.

10. Pensijų fondo bankroto atveju fondo kreditoriai neturi teisės nukreipti išieškojimo į pensijų turtą.

11 straipsnis. Pensijų fondų asociacijos

Pensijų fondai turi teisę jungtis į asociacijas įstatymų nustatyta tvarka.

TREČIASIS SKIRSNIS PENSIJŲ FONDŲ VALDYMAS

12 straipsnis. Pensijų fondo valdymas

1. Be apribojimų, nustatytų Lietuvos Respublikos Konstitucijoje ir kituose įstatymuose, pensijų fondo stebėtojų tarybos ir valdybos nariais negali būti pensijų fondo auditorius, kito pensijų fondo stebėtojų tarybos ar valdybos nariai, asmenys, susiję su pensijų fondo depozitoriumu ar valdymo įmone, taip pat asmenys, turintys teistumą už nusikaltimus nuosavybei, finansams ar ūkininkavimo tvarkai.

2. Vertybinių popierių komisija turi teisę įpareigoti pensijų fondo valdybą (stebėtojų tarybą, jei valdyba nesudaroma) sušaukti neeilinį visuotinį fondo akcininkų susirinkimą.

13 straipsnis. Pensijų fondo valdymo organų narių atsakomybė

Pensijų fondo stebėtojų tarybos, valdybos nariai, administracijos vadovas bei kiti administracijos darbuotojai, savo sprendimais, veiksmais ar neveikimu pažeidę įstatymus, pensijų fondo įstatus, pensijų programas ar pareigą veikti pensijų programų dalyvių labui, privalo atlyginti pensijų fondui žalą, atsiradusią dėl žalos pensijų programų dalyviams atlyginimo. Stebėtojų tarybos ir valdybos narių atsakomybė yra solidari. Narys, balsavęs prieš tokį nutarimą, atleidžiamas nuo pareigos atlyginti pensijų fondui žalą, jei posėdžio protokole yra įrašytas jo protestas. Nuo atsakomybės atleidžiamas ir susirinkime nedalyvavęs narys, jeigu jis per 7 dienas po to, kai sužinojo arba turėjo sužinoti apie tokį nutarimą, įteikė posėdžio pirmininkui raštišką protestą.

14 straipsnis. Veiklos kontrolė

1. Ūkiniams metams pasibaigus, pensijų fondų finansinė apskaita ir atskaitomybė turi būti patikrinta nepriklausomos audito įmonės.

2. Įstatų nustatyta tvarka pensijų fonde gali būti sudaromos pensijų fondo veiklos kontrolės komisijos.

3. Pensijų fondo sutarties su audito įmone sąlygos turi būti suderintos su Vertybinių popierių komisija. Sutarties sąlygos, nesuderintos su Vertybinių popierių komisija, negalioja.

4. Pensijų fondo auditas atliekamas pagal auditą ir auditorių darbą reglamentuojančius teisės aktus bei sutarties tarp pensijų fondo ir auditoriaus sąlygas.

6. Auditoriaus išvadose taip pat turi būti pareikšta nuomonė apie pensijų fondo finansinį pajėgumą vykdyti pagal pensijų sutartis prisiimtus įsipareigojimus, taip pat turi būti nurodyti visi šio įstatymo ir kitų pensijų fondų veiklą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimai.

KETVIRTASIS SKIRSNIS PENSIJŲ PROGRAMOS IR JŲ DALYVIAI

15 straipsnis. Pensijų programa

1. Savo veiklą pensijų fondai grindžia pensijų programomis.

2. Pensijų programą (programas) tvirtina ir ją (jas) keičia pensijų fondo valdyba (stebėtojų taryba, jei valdyba nesudaroma) įstatuose nustatyta tvarka, ją (jas) suderina su Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ir registruoja Vertybinių popierių komisijoje pastarosios nustatyta tvarka.

3. Pensijų programoje turi būti nurodyta:

- 1) pensijų fondo pavadinimas, jo buveinė;
- 2) pensijų programos pavadinimas;

- 3) įstojo į pensijų programą, išstojo ir pašalinimo iš jos sąlygos ir tvarka;
- 4) pensijų programos dalyvių teisės ir pareigos;
- 5) pensijų įmokų mokėjimo būdai bei tvarka;
- 6) pensijų išmokų mokėjimo būdai ir jų pasirinkimo galimybės, pensinis amžius teisei į papildomą pensiją įgyti;
- 7) anuitetų įsigijimo tvarka;
- 8) pensijų programos investicijų strategija (pensijų turto investavimo tvarka ir sritys);
- 9) pensijų programų turto kaupimo ir paskirstymo pensijų programos dalyviams tvarka;
- 10) atskaitymų iš pensijų programos turto investicijų pajamų ir jų įskaitymo į pensijų sąskaitas tvarka;
- 11) ataskaitų apie pensijų programos veiklą ir pensijų sąskaitas pateikimo pensijų programos dalyviams formos ir tvarka;
- 12) pensijų sutarčių sudarymo ir nutraukimo sąlygos bei tvarka;
- 13) perėjimo į kitą pensijų programą tvarka bei laikotarpis, per kurį pensijų fondas turi pervesti pensijos sąskaitos lėšas į pensijų programos dalyvio nurodytą pensijos sąskaitą kitoje pensijų programoje. Šis laikotarpis negali būti ilgesnis kaip 3 mėnesiai;
- 14) pensijų programos pakeitimo tvarka;
- 15) pensijų programos nutraukimo tvarka;
- 16) pensijų programos pajamingumo lygio nustatymo tvarka;
- 17) atlyginimo pensijų fondo valdymo įmonei, jeigu jai perduodamas valdyti pensijų turtas, nustatymo tvarka.

4. Pensijų programos gali turėti ir kitų nuostatų, neprieštarujančių šiam įstatymui bei Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir Vertybinių popierių komisijos nustatytiems reikalavimams.

5. Pensijų fondas privalo sudaryti galimybes visiems asmenims susipažinti su įregistruotomis pensijų programomis bei jų pakeitimais.

6. Pensijų fondas privalo raštu informuoti kiekvieną pensijų programos dalyvį, įmokų mokėtojus, Socialinės apsaugos ir darbo ministeriją bei Vertybinių popierių komisiją apie pensijų programos pakeitimus ne mažiau kaip prieš 30 dienų iki pakeitimų įsigaliojimo. Pensijų programos ir jų pakeitimai įsigalioja praėjus ne mažiau kaip 30 dienų nuo jų įregistravimo Vertybinių popierių komisijoje.

16 straipsnis. Pensijos sutartis

1. Pensijos sutartis yra sutartis tarp pensijų fondo ir įmokų mokėtojo (mokėtojų), pagal kurią pirmasis prisiima įsipareigojimus pensijų programų dalyviams pagal atitinkamą pensijų programą, o įmokų mokėtojas įsipareigoja mokėti pensijos įmokas. Prieš sudarant pensijų sutartį, visi asmenys, kurių naudai sutartis sudaroma, turi būti supažindinti su pensijų programa, kurios dalyviais jie taps įsigaliojus pensijos sutarčiai. Pensijų programa yra pensijos sutarties dalis.

2. Pensijos sutartį su pensijų fondu sudaro įmokų mokėtojas (pensijų programos dalyvis, jo darbdavys arba kitas asmuo pensijų programos dalyvio naudai).

3. Pensijos sutartis, sudaryta darbdavio ar kito asmens pensijų programos dalyvio naudai, gali būti individuali, sudaryta tarp pensijų fondo ir įmokų mokėtojo vieno programos dalyvio naudai, ir grupinė, sudaryta įmokų mokėtojo daugiau negu vieno programos dalyvio naudai. Darbdavys turi teisę sudaryti pensijos sutartį savo darbuotojų naudai. Grupinė pensijos sutartis gali būti kolektyvinės sutarties priedu.

4. Tuo atveju, kai įsipareigojimą mokėti pensijos įmokas prisiima darbdavys, darbuotojas turi teisę nurodyti pensijų fondą, su kuriuo darbdavys turi sudaryti pensijos sutartį jo naudai, jei kolektyvinė sutartis nenumato kitaip.

5. Pensijos sutartis turi numatyti galimybę bet kuriuo metu nutraukti pensijos sutartį pensijų programos dalyvio valia. Kitus pensijų sutarčių reikalavimus nustato Vertybinių popierių komisija, suderinusi su Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Pensijos sutarties sąlygos, prieštaraujančios

Vertybinių popierių komisijos bei Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nustatytiems reikalavimams, negalioja.

6. Pensijų fondas neturi teisės vienašališkai nutraukti pensijos sutarties be pensijų programos dalyvio sutikimo, išskyrus šiame įstatyme numatytus atvejus.

7. Pensijų fondas tvarko įmokų mokėtojų, sudariusių pensijų sutartis, dalyvių, kurių naudai tokios sutartys sudarytos, bei dalyvių, gaunančių išmokas, registrus. Registro vedimo tvarką nustato Vertybinių popierių komisija.

8. Pasirašius pensijos sutartį, pensijų fondas kiekvienam pensijų programos dalyviui atidaro asmeninę pensijos sąskaitą.

17 straipsnis. Pensijų programos dalyvis

Pensijų programos dalyviu tampa sudarius pensijos sutartį su pensijų fondu šio įstatymo nustatyta tvarka.

18 straipsnis. Pensijų programos dalyvio teisės

Pensijų programos dalyvis turi teisę:

1) gauti išmokas kaip nustatyta šiame įstatyme, pensijų fondo įstatuose, pensijų programoje ir pensijos sutartyje;

2) gauti dalį (priskaičiuojant į pensijos sąskaitą) pensijų programos turto investicijų pajamų, gautų pagal atitinkamą pensijų programą, proporcingai pensijos sąskaitoje turimų lėšų sumai;

3) gauti informaciją apie pensijų fondo veiklą, jo finansinę-ūkinę būklę ir turtą bei finansinius įsipareigojimus, taip pat apie savo pensijos sąskaitoje esančias lėšas ir į ją priskaičiuotas investicijų pajamas;

4) raštu įspėjęs pensijų fondą, pakeisti pensijos įmokų dydį, tvarką ir periodiškumą, laikinai nutraukti įmokų mokėjimą;

5) testamentu palikti pensijos sąskaitoje laikomas lėšas;

6) kitas įstatymų, pensijų programos bei pensijos sutarties nustatytas teises.

19 straipsnis. Pensijų programos dalyvio pareigos

1. Pensijų programos dalyvis privalo:

1) laikytis pensijų programos ir pensijos sutarties nuostatų;

2) neskleisti iš pensijų fondo gautos konfidencialios informacijos.

2. Pensijų programos dalyvis, nesilaikantis savo pareigų, pensijų fondo įstatuose nustatyta tvarka gali būti pašalintas iš pensijų programos.

20 straipsnis. Pensijų programos dalyvio išstojimas iš pensijų programos ir dalyvavimo pensijų programoje pasibaigimas

1. Dalyvavimas pensijų programoje pasibaigia, kai pensijų fondas įvykdo savo įsipareigojimus pensijų programos dalyviui, kai šis išstoja iš pensijų programos, pereina į kitą pensijų programą arba miršta, taip pat kai nutraukiama pensijų programa.

2. Pensijų programos dalyvio naudai sudarytos pensijos sutarties nutraukimas, nepereinant į kitą pensijų programą, ar pensijų programos dalyvio pašalinimas iš pensijų programos yra laikomi pensijų programos dalyvio išstojimu iš pensijų programos.

3. Išstodamas iš pensijų programos, pensijų programos dalyvis turi gauti asmeninėje pensijos sąskaitoje priskaičiuotas lėšas, atskaičius iš jų į pensijos sąskaitą įskaitytas paskutinių 3 metų investicijų pajamas arba 5 procentus nuo išimamos sumos, iš šių sankcijų taikant didesnę. Už šias sankcijas pensijų fondo gautos lėšos priskiriamos pensijų programos turtui.

4. Kai pensijų programos dalyvis išstoja iš šios programos, pensijų fondas privalo atsiskaityti su juo ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo pensijų programos dalyvio raštiško prašymo išstoti iš programos gavimo ar sprendimo pašalinti pensijų programos dalyvį priėmimo dienos, pagal iki tos dienos jo sąskaitoje sukauptą sumą, netaikant šio įstatymo 24 ir 25 straipsnių reikalavimų.

5. Pensijų fondui, pensijų fondo akcininkams, pensijos įmokų mokėtojai yra draudžiama tiesiogiai ar netiesiogiai riboti pensijų programos dalyvio teisę išstoti iš pensijų programos, taip pat atskaityti didesnę nei šiame įstatyme nustatytą dalį jo naudai sukaupto pensijų turto.

21 straipsnis. Pensijų programos dalyvio perėjimas į kitą pensijų programą

1. Pensijos sutarties nutraukimas ir naujos pensijos sutarties sudarymas pagal kitą pensijų programą tame pačiame arba kitame pensijų fonde laikomas pensijų programos dalyvio perėjimu į kitą pensijų programą.

2. Pensijų programos dalyvio perėjimas iš vienos pensijų programos į kitą turi vykti pagal sąlygas, numatytas pensijų programoje. Pensijų programos dalyvis turi teisę bent vieną kartą per ūkinius metus pereiti į kitą pensijų programą nemokamai.

3. Pensijų fondui, kurio pensijų programos dalyvis pareiškia norą pereiti į kitą pensijų programą, pensijų fondo akcininkams ar įmokų mokėtojai draudžiama tiesiogiai ar netiesiogiai riboti šią pensijų programos dalyvio teisę.

4. Pensijų fondas, iš kurio pensijų programos dalyvis pereina į kitą pensijų fondą, turi pateikti priimančiajam fondui:

1) pensijų programos ir pensijos sutarties, sudarytos su pensijų fondo dalyviu ar su trečiuoju asmeniu pensijų programos dalyvio naudai, nuorašus, taip pat šių dokumentų visų pakeitimų nuorašus;

2) išrašus apie pensijų programos dalyvio naudai įmokėtas įmokas;

3) išrašus apie pensijų programos dalyviui išmokėtas pinigų sumas;

4) pensijų programos turtą, priklausantį pensijų programos dalyviui raštiško prašymo pereiti į kitą programą pateikimo dieną.

22 straipsnis. Pensijų programos nutraukimas

1. Pensijų programa gali būti nutraukiama pensijų fondo valdybos (stebėtojų tarybos, jei valdyba nesudaroma) arba teismo sprendimu.

2. Pensijų programą pensijų fondo valdybos (stebėtojų tarybos, jei valdyba nesudaroma) sprendimu galima nutraukti, esant bent vienai iš šių priežasčių:

1) pensijų fondas yra įvykdęs visus įsipareigojimus visiems šios pensijų programos dalyviams;

2) šios pensijų programos dalyviai pereina į kitą pensijų programą ir (arba) išstoja iš šios pensijų programos;

3) likviduojamas ar reorganizuojamas pensijų fondas;

4) kitais atvejais, numatytais pensijų programoje.

3. Pensijų fondas be pensijų programos dalyvių sutikimo gali nutraukti pensijų programą tik tuo atveju, jeigu jis Vertybinių popierių komisijos nustatyta tvarka perdavė visą pensijų programos turtą ir pensijų įsipareigojimus pagal pensijų sutartis kitam pensijų fondui. Šiuo atveju įsipareigojimus perimantis pensijų fondas negali bloginti pensijų programos sąlygų ir perima visus įsipareigojimus pensijų programos dalyviams.

4. Jei pensijų programos dalyvis dėl pensijų programos nutraukimo per 6 mėnesius nuo sprendimo nutraukti pensijų programą priėmimo dienos pareiškia norą pereiti į kito pensijų fondo pensijų programą, tai šis pensijų programos dalyvis į kitą pensijų programą turi būti perkeliamas nemokamai.

5. Apie sprendimą nutraukti pensijų programą pensijų fondas privalo informuoti pensijų programos dalyvius, įmokų mokėtojus, Socialinės apsaugos ir darbo ministeriją bei Vertybinių popierių komisiją ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo sprendimo nutraukti pensijų programą priėmimo dienos.

PENKTASIS SKIRSNIS PENSIJŲ ĮMOKOS IR IŠMOKOS

23 straipsnis. Pensijų įmokos

1. Pensijų įmokos mokamos tik piniginių lėšų forma.
2. Darbdaviai gali mokėti įmokas ar jų dalį savo darbuotojų naudai.
3. Įmokų mokėtojas, kuris kartu yra pensijų programos dalyvis, neatsako savo turtu už pensijos įmokų mokėjimo tvarkos pažeidimus. Kitų įmokų mokėtojų atsakomybė yra nustatoma darbo sutartimi, kolektyvine sutartimi ar kita sutartimi, pagal kurią trečiasis asmuo įsipareigoja mokėti pensijų įmokas pensijų programos dalyvių naudai.
4. Įmokų mokėjimo nutraukimas ar kiti mokėjimo pažeidimai negali būti pagrindas nutraukti pensijos sutartį ar apriboti pensijų programų dalyvių nuosavybės teisę į pensijų programos turtą.
5. Toje pačioje programoje vienu metu mokėti pensijos įmokas ir gauti pensijos išmokas to paties pensijų programos dalyvio vardu yra draudžiama.
6. Tais atvejais, kai pensijos įmokas moka ne pats pensijų programos dalyvis, tokios įmokos tampa pensijų programos dalyvio nuosavybe nuo jų įmokėjimo į pensijos sąskaitą momento.
7. Jeigu įmokų mokėtojas, kuris nėra pensijų programos dalyvis, laiku nemoka sutartų įmokų, pensijų fondas privalo raštu informuoti apie tai pensijų programos dalyvį ne vėliau kaip per 7 dienas nuo pirmojo pažeidimo.
8. Darbuotojas pagal darbdavio pasirašytą pensijos sutartį pensijos įmokas moka tikrai savanoriškai.
9. Darbdavys neturi teisės perkelti darbuotojui pareigą mokėti jo sudarytoje pensijos sutartyje nustatytas įmokas.

24 straipsnis. Pensijų išmokos

1. Teisė į pensijos išmokas įgyjama pensijų programos dalyviui sulaukus pensijų programoje nurodyto pensinio amžiaus, kuris negali būti daugiau nei 5 metais mažesnis nei pensinis amžius, nustatytas valstybinei socialinio draudimo senatvės pensijai gauti, išskyrus Vyriausybės numatytus atvejus.
2. Pensijų programos dalyvis, Valstybinės medicininės socialinės ekspertizės pripažintas I arba II grupės invalidu, įgyja teisę į pensijos išmokas nuo invalidumo pripažinimo dienos.
3. Pensijų programos dalyvis turi teisę atidėti pensijos išmokų mokėjimą. Kad šis mokėjimas būtų atidėtas, pensijų programos dalyvis turi pateikti raštišką prašymą pensijų fondui ne vėliau kaip prieš 3 mėnesius, iki sukaks pensijos sutartyje numatytas pensinis amžius. Pensijų programos dalyvis turi teisę bet kuriuo metu raštiškai atšaukti pensijos išmokų mokėjimo atidėjimą. Šiuo atveju pensijos išmokos turi būti pradėtos mokėti ne vėliau kaip po 2 mėnesių nuo raštiško prašymo atšaukti išmokų atidėjimą dienos.
4. Pensijos išmokos turi būti pradėtos mokėti ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo dokumentų, patvirtinančių pensijų programos dalyvio teisę į pensijos išmokas, pateikimo pensijų fondui. Šių dokumentų sąrašą tvirtina Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.
5. Iš pensijos sąskaitos negali būti daromos jokios kitos išmokos, nenumatytos šiame įstatyme.

25 straipsnis. Pensijų išmokų būdai

1. Pensijos išmokos pensijų programos dalyvio pasirinkimu gali būti mokamos šiais būdais:
 - 1) vienkartinė išmoka, neviršijanti šio straipsnio 2 dalyje nustatyto maksimalaus dydžio;
 - 2) pensijos sąskaitoje esančią sumą išmokant dalimis periodiškai, tačiau ne rečiau kaip kas ketvirtį;
 - 3) nuperkant pensijų anuitetą draudimo bendrovėje, vykdančioje gyvybės draudimą.
2. Maksimalus vienkartinės išmokos iš pensijos sąskaitos dydis nustatomas toks, kad ją išmokėjus pensijos sąskaitoje liktų suma, pakankama pensijų programos dalyviui įsigyti valstybinio socialinio draudimo bazinės pensijos dydžio anuitetą gyvybės draudimo įmonėje. Šios sumos dydį nustato Valstybinė draudimo priežiūros tarnyba prie Finansų ministerijos pagal savo patvirtintas taisykles ir praneša Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai.

3. Jei suma, esanti pensijos sąskaitoje, išmokama dalimis, ji negali viršyti maksimalaus dydžio, kuris apskaičiuojamas šią sumą dalijant iš pensijų programos dalyvio vidutinės būsimos gyvenimo trukmės. Vidutinė būsimos gyvenimo trukmė kasmet skaičiuojama Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir pranešama Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai. Maksimalus sumos dalies dydis pensijų programos dalyviui perskaičiuojamas kasmet.

4. Jei pensijų programos dalyvis turi teisę gauti pensiją iš valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto arba pensiją iš valstybės biudžeto, šio straipsnio 2 ir 3 dalyse numatyti pensijos išmokų dydžio apribojimai netaikomi.

5. Pensijos išmokų būdą, likus ne mažiau kaip 3 mėnesiams iki išmokų mokėjimo pradžios, pasirenka pensijų programos dalyvis.

6. Pensijų programos dalyvis, gaunantis pensijos išmokas šio straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatyta tvarka, prieš 2 mėnesius raštu įspėjęs pensijų fondą, gali pakeisti išmokų mokėjimo būdą ar tvarką arba sustabdyti išmokų mokėjimą. Išmokų mokėjimas atnaujinamas per 2 mėnesius nuo išmokų gavėjo raštiško pareiškimo atnaujinti išmokų mokėjimą.

26 straipsnis. Pensijų anuitetai

1. Pensijos anuitetas pensijų programos dalyvio pasirinkimu perkamas draudimo įmonėje, vykdančioje gyvybės draudimą, už jo pensijos sąskaitoje sukauptas lėšas. Pensijų fondas tarpininkauja pensijų programos dalyviui įsigyjant pensijos anuitetą.

2. Pensijos anuitetas įgyjamas pensijų programos dalyviui pasirašius draudimo sutartį su pensijų anuitetų mokėtoju. Pensijų anuitetų mokėtoju gali būti tik gyvybės draudimą vykdanči draudimo įmonė.

3. Pensijų anuitetų mokėtojų veiklą įstatymų nustatyta tvarka prižiūri Valstybinė draudimo priežiūros tarnyba prie Finansų ministerijos.

4. Pensijų fondų tarpininkavimo įsigyjant pensijų anuitetus tvarką nustato Vertybinių popierių komisija kartu su Valstybine draudimo priežiūros tarnyba prie Finansų ministerijos.

ŠEŠTASIS SKIRSNIS PENSIJŲ FONDO FINANSAI

27 straipsnis. Nuosavas kapitalas

1. Pensijų fondo nuosavo kapitalo sudėtį nustato Akcinių bendrovių įstatymas.

2. Nei pensijų fondo nuosavas kapitalas, nei įstatinis kapitalas negali būti mažesni kaip 4 mln. litų.

3. Pensijų fondas šio įstatymo 31 straipsnio nustatyta tvarka privalo sudaryti garantijų rezervą.

4. Nuosavas kapitalas turi būti investuotas į diversifikuotą investicijų portfelį, kuriam taikomi tie patys reikalavimai kaip ir pensijų turtui, nustatyti šio įstatymo 2 ir 35 straipsniuose.

5. Jei ūkiniams metams pasibaigus pensijų programų turto investicijų pajamų nepakanka įvykdyti pagal pensijų programas prisiimtiems įsipareigojimams, šiems įsipareigojimams iki programose prisiimto pajamingumo lygio padengti naudojamas pensijų fondo nuosavas kapitalas.

28 straipsnis. Įstatinis kapitalas

1. Pensijų fondo įstatinį kapitalą sudaro fondo įstatuose nurodytas visiškai apmokėtas ir įstatymų nustatyta tvarka įregistruotas kapitalas. Registruojamas tik visiškai apmokėtas įstatinis kapitalas.

2. Turtiniai įnašai negali sudaryti daugiau kaip 20 procentų pensijų fondo įstatinio kapitalo. Turtinių įnašų gali būti tik nekilnojamasis turtas, būtinas tiesioginei pensijų fondo veiklai.

3. Įstatinis kapitalas negali būti apmokėtas pinigais, kuriais yra užtikrintas prievolių įvykdymas tretiesiems asmenims.

4. Pensijų fondas neturi teisės mažinti įstatinio kapitalo, išskyrus mažinimą dėl patirto nuostolio.

29 straipsnis. Skolintas kapitalas

Pensijų fondas negali turėti kitokio skolinto kapitalo, išskyrus trumpalaikes paskolas likvidumui palaikyti. Šių paskolų dydžio apribojimai yra nustatyti 6 straipsnio 4 dalies 2 punkte.

30 straipsnis. Pensijų fondo pajamos ir sąnaudos

1. Pensijų programos turto investicijų pajamos, likusios padarius atskaitymus pagal šiame įstatyme nustatytus reikalavimus, yra pripažįstamos pensijų fondo pajamomis iš pensijų programos turto.

2. Pensijų fondo sąnaudomis, be kitų, pripažįstamos ir pensijų fondo garantijų rezervo formavimo sąnaudos.

31 straipsnis. Pensijų fondo garantijų rezervas

1. Pensijų fondo garantijų rezervas formuojamas iš pensijų programų turto investicijų pajamų padarius atskaitymus pensijų programų dalyviams pagal pensijų programose prisiimtus įsipareigojimus. Šio rezervo minimalų dydį ir formavimo tvarką nustato Vertybinių popierių komisija.

2. Garantijų rezervas gali būti naudojamas tik dengti pensijų programose prisiimtus įsipareigojimus pensijų programų dalyviams.

3. Pensijų fondo pelnas negali būti išmokėtas dividendais ir tantjemomis, jeigu po visuotinio akcininkų susirinkimo atitinkamo sprendimo kapitalo pakankamumo rodiklis, minimalus nuosavas kapitalas ir garantijų rezervo dydis tampa mažesni nei Vertybinių popierių komisijos nustatyti dydžiai.

32 straipsnis. Pensijų programos turtas

1. Kiekvienos pensijų programos turtas, iš to skaičiaus ir gautos investicijų pajamos (sąnaudos), įtraukiamas į apskaitą atskirai nuo pensijų fondo nuosavo turto.

2. Pensijų fondas kasmet priskaičiuoja į asmenines pensijų programos dalyvių sąskaitas pensijų programos turto investicines pajamas, įsipareigotas pagal atitinkamą pensijų programą, kurios negali būti mažesnės nei patvirtintas minimalus pensijų programos pajamingumas. Minimalų kiekvienos pensijų programos pajamingumą tvirtina pensijų fondo valdyba, sudarydama pensijų programą, ir jis negali būti mažinamas.

3. Į asmenines pensijų programos dalyvių sąskaitas turi būti priskaičiuoja ne mažiau kaip 80 procentų pensijų programos turto investicinių pajamų, likusių padarius atskaitymus pensijų programos dalyviams pagal pensijų programose prisiimtus įsipareigojimus bei padarius atskaitymus į pensijų fondo garantijų rezervą.

33 straipsnis. Pensijų sąskaitos

1. Pensijų fondas privalo kiekvienam pensijų programos dalyviui atidaryti asmeninę pensijos sąskaitą, kurioje būtų kaupiamos pensijos įmokos ir pensijų programos dalyviui pensijų fondo įstatuose nustatyta tvarka priskaičiuotos pensijų programų turto investicijų pajamos. Informacija apie pensijų sąskaitas yra konfidenciali.

2. Programos dalyvių pensijų sąskaitose sukaupytų sumų apskaitos tvarką nustato Vertybinių popierių komisija.

34 straipsnis. Pensijų programos turto nuosavybės teisė

1. Pensijų programos turtas nuosavybės teise priklauso pensijų fondo pensijų programos dalyviams. Po dalyvio mirties jo pensijos sąskaitoje esantis pensijų programos turtas paveldimas pagal įstatymus.

2. Pensijų fondas ar valdymo įmonė neatsako pensijų programos turtu už įsipareigojimus tretiesiems asmenims. Pensijų programos turtas, valdomas pensijų fondo ir (ar) valdymo įmonės,

negali būti naudojamas pensijų fondo ir (ar) valdymo įmonės kreditorių reikalavimams tenkinti ir yra gražinamas savininkams šio įstatymo nustatyta tvarka.

3. Pensijų fondas nuosavu turtu atsako už pensijų programose priimtus įsipareigojimus pensijų programos dalyviams.

SEPTINTASIS SKIRSNIS

PENSIJŲ LĖŠŲ INVESTAVIMAS, REINVESTAVIMAS, VALDYMAS IR SAUGOJIMAS

35 straipsnis. Pensijų lėšų investavimas

1. Kiekvienos pensijų programos lėšos investuojamos ar reinvestuojamos į diversifikuotą investicijų portfelį. Šį portfelį sudaro vertybiniai popieriai, nekilnojamasis turtas bei komercinių bankų indėliai, bankų išleisti depozitų sertifikatai.

2. Vertybiniai popieriai, į kuriuos gali būti investuojama, yra:

1) Lietuvos Respublikos Vyriausybės (vietos savivaldos institucijos) išleisti ar garantuoti vertybiniai popieriai;

2) vertybiniai popieriai, įtraukti į Lietuvos Respublikos veikiančių vertybinių popierių biržų oficialųjį prekybos sąrašą;

3) naujai išleidžiami vertybiniai popieriai, jeigu jų emisijos sąlygose yra numatytas emitento įsipareigojimas pateikti prašymą dėl įtraukimo į oficialųjį prekybos sąrašą ir yra garantijos, kad išleidžiami vertybiniai popieriai bus įrašyti į šį sąrašą per vienerius metus nuo išleidimo;

4) Vertybinių popierių komisijos likvidžiais pripažinti vertybiniai popieriai.

3. Vertybinių popierių komisija gali nustatyti apribojimus pensijų turto investicijoms į komercinių bankų depozitus bei investicijoms į šio straipsnio 2 dalyje nurodytus vertybinius popierius.

4. Pensijų lėšas draudžiama investuoti į:

1) pensijų fondų išleistus vertybinius popierius;

2) valdymo įmonės, su kuria pensijų fondas yra sudaręs turto valdymo sutartį, išleistus vertybinius popierius;

3) įmonių ar kitų organizacijų, susijusių su valdymo įmone, išleistus vertybinius popierius;

4) išvestinius finansinius instrumentus, išskyrus, kai yra naudojami Vertybinių popierių komisijos pripažinti išvestiniai finansiniai instrumentai tik rizikai valdyti.

5. Bendra investicijų į vertybinius popierius, išleistus su pensijų fondu (jį kontroliuojančiais asmenimis) susijusių asmenų, suma negali viršyti 25 procentų pensijų programos turto vertės.

6. Pensijų programos dalyvių lėšos turi būti investuojamas pagal pensijų programoje ir sutartyje tarp pensijų fondo ir valdymo įmonės numatytą investavimo strategiją.

7. Į nekilnojamąjį turtą gali būti investuota ne daugiau kaip 20 procentų pensijų programos lėšų.

8. Pensijų fondui draudžiama naudoti išvestinius finansinius instrumentus spekuliaciniais tikslais ar naudoti Vertybinių popierių komisijos nepripažintus išvestinius finansinius instrumentus. Pensijų fondas turi teisę naudoti išvestinius finansinius instrumentus tik tuo atveju, jeigu jo įstatuose ir pensijų programoje yra nurodyta, kokiais išvestiniais instrumentais ir kokiais tikslais ketina naudotis pensijų fondas. Kiekvienas išvestinis finansinis instrumentas turi būti pagrįstas konkrečiu investiciniu sandoriu (investicine pozicija). Toks sandoris ir jo rizikos valdymui naudojamas išvestinis finansinis instrumentas turi būti nurodytas pensijų fondo ataskaitose.

36 straipsnis. Pensijų turto valdymas

1. Ne mažiau kaip du pensijų fondo, neperduodančio valdymo įmonei valdyti pensijų turto, vadovai ar administracijos darbuotojai privalo turėti Vertybinių popierių komisijos pripažintą kvalifikacijos sertifikatą. Apie sertifikatus turinčių darbuotojų pasikeitimus Vertybinių popierių komisija turi būti informuota per 5 dienas.

2. Pensijų turto valdymo sutartyje turi būti nuostatos, nurodytos Investicinių bendrovių įstatymo III skirsnyje. Turto valdymo sutartį patvirtinta pensijų fondo akcininkų susirinkimas. Sutartis fondo stebėtojų tarybos (valdybos) sprendimu gali būti nutraukta pirma laiko. Valdymo įmonė negali būti pakeista be Vertybinių popierių komisijos sutikimo.

3. Valdymo įmonė įstatymų nustatyta tvarka atsako už nuostolių ar žalos, padarytų dėl jos kaltės pensijų fondui ar pensijų programų dalyviams, atlyginimą. Turto valdymo sutarties nutraukimas pirma laiko neatleidžia valdymo įmonės nuo pensijų fondui ar pensijų programos dalyviams padarytų nuostolių ar žalos atlyginimo.

37 straipsnis. Pareiga perduoti saugoti pensijų turtą depozitoriumui

1. Pensijų fondas pensijų programos turtą sudarančias pinigines lėšas ir vertybinius popierius privalo saugoti pasirinktame depozitoriume. Depozitoriumas veikia pagal Investicinių bendrovių įstatymo IV skirsnio nuostatas, jei šis įstatymas nenumato ko kita. Vertybinių popierių komisija gali nustatyti papildomų reikalavimų depozitoriumui, kuriame laikomas pensijų turtas. Depozitoriumu negali būti pats pensijų fondas ar valdymo įmonė, o depozitoriumas, kuriame saugomas pensijų fondo turtas, negali būti to pensijų fondo akcininku ar jo valdymo įmonės akcininku.

2. Sutartį su depozitoriumu tvirtina pensijų fondo stebėtojų taryba arba valdyba, jeigu stebėtojų taryba nesudaroma. Pensijų fondas negali turėti daugiau kaip vieno vertybinių popierių ar piniginių lėšų depozitoriumo.

3. Kiekvienos pensijų programos turtą depozitoriumas privalo įtraukti į apskaitą atskirai.

4. Depozitoriumas privalo sudaryti su pensijų fondu sutartį, kurioje būtų numatyta atsiskaitymo už jo paslaugas tvarka ir įkainiai.

5. Depozitoriumas privalo pateikti visą reikalingą informaciją, susijusią su jam patikėto turto apskaita atliekant pensijų fondo nepriklausomą auditą, taip pat saugomų dokumentų, susijusių su turto valdymu ir reikalingų atliekant pensijų fondo auditą, nuorašus.

6. Depozitoriumas kontroliuoja, kaip pensijų fondo ar valdymo įmonės (jeigu jai perduodamas valdyti pensijų turtas) vykdomos operacijos su vertybiniais popieriais atitinka šiame įstatyme, pensijų fondo įstatuose ir pensijų programose nustatytus reikalavimus.

7. Depozitoriumas įstatymų nustatyta tvarka atsako už nuostolių ar žalos, padarytų dėl jo kaltės pensijų programų dalyviams ir pensijų fondui, atlyginimą. Depozitoriumas neatsako už pensijų fondo priimtus įsipareigojimus pensijų programos dalyviams.

AŠTUNTASIS SKIRSNIS PENSIJŲ PROGRAMŲ DALYVIŲ INTERESŲ APSAUGA

38 straipsnis. Pareiga veikti dėl pensijų programų dalyvių interesų

1. Pensijų fondas, valdymo įmonė ir depozitoriumas privalo veikti dėl pensijų programų dalyvių interesų, savo veiklą organizuoti pagal galiojančius įstatymus, pensijų fondo įstatus ir kitus teisės aktus bei užtikrinti, kad jų veikla nepažeistų pensijų fondo akcininkų bei pensijų programos dalyvių turtinių teisių bei interesų. Pensijų fondas, valdymo įmonė bei depozitoriumas negali sudaryti jokio sandorio, kuris pažeistų pensijų fondo akcininkų ir jo pensijų programų dalyvių teises bei teisėtus interesus.

2. Asmenims, susijusiems su pensijų fondu, valdymo įmone ir depozitoriumu, taikomi tie patys draudimai kaip ir Investicinių bendrovių įstatyme.

3. Pensijų fondo valdyba, stebėtojų taryba, administracija, valdymo įmonė bei depozitoriumas visiškai atsako už žalą, padarytą dėl šio straipsnio 1 dalyje numatytų pareigų neatlikimo.

4. Nustačius, kad pensijų fondo vadovas sudarė sandorį, iš kurio jis ar su juo susijęs asmenys gauna naudą pensijų fondo ar jo programų dalyvių sąskaita, arba neteisėtais veiksmais padaro jiems žalos, pensijų fondo akcininkai bei pensijų programų dalyviai turi teisę per teismą išreikalauti, kad

pensijų fondo vadovas perduotų pensijų fondui iš šio sandorio kilusias teises ir pareigas ar atlygintų dėl šio sandorio patirtą žalą.

5. Jei pensijų fondas pažeidžia diversifikuoto investicijų portfelio reikalavimus, investuodamas pensijų turtą, dėl įstatymuose ir kituose teisės aktuose numatytos pirmumo teisės įsigyti naujai išleidžiamus vertybinius popierius ar dėl kitų nuo jo nepriklausančių priežasčių, jis privalo ne vėliau kaip per 3 mėnesius parduoti atitinkamą dalį vertybinių popierių, dėl kurių buvo pažeisti diversifikuoto investicijų portfelio reikalavimai.

6. Asmuo, dirbantis pensijų fonde ar esantis pensijų fondo vadovu, neturi teisės dirbti šio pensijų fondo depozitoriume ar valdymo įmonėje, taip pat būti šio pensijų fondo depozitoriumo ar valdymo įmonės vadovu.

7. Asmuo, dirbantis pensijų fondo depozitoriume ar esantis depozitoriumo vadovu, neturi teisės dirbti pensijų fondo, kurio turtą saugo šis depozitoriumas, valdymo įmonėje arba būti šios valdymo įmonės vadovu.

8. Depozitoriume, kuriame pensijų fondas saugo vertybinius popierius ar pinigus, vadovais negali būti su pensijų fondu susiję asmenys.

39 straipsnis. Apskaita ir atskaitomybė

1. Pensijų fondo nuosavo turto ir pensijų programų turto finansinės apskaitos ir atskaitomybės tvarką nustato Finansų ministerija.

2. Valdymo įmonė ir depozitoriumas, su kuriais pensijų fondas turi sudaręs pensijų turto valdymo ir pensijų turto saugojimo sutartis, privalo pensijų fondui pateikti visus dokumentus, reikalingus finansinei atskaitomybei sudaryti. Tokių dokumentų sąrašą ir jų pateikimo tvarką nustato Vertybinių popierių komisija.

3. Pensijų fondas privalo tvarkyti kiekvienos pensijų programos apskaitą atskirai.

4. Pensijų fondo valdymo įmonė ir depozitoriumas privalo atskirti nuo savo turto ir atskirai identifikuoti perduotą jiems valdyti (saugoti) kiekvienos pensijų programos turtą bei nuosavą pensijų fondo turtą.

5. Pensijų fondas per 4 mėnesius nuo ūkinių metų pabaigos privalo pateikti Vertybinių popierių komisijai ir viešai paskelbti nepriklausomo auditoriaus patikrintas finansines ataskaitas. Pensijų fondo metų atskaitoje turi būti nepriklausomo auditoriaus išvada apie pensijų fondo apskaitos patikimumą, taip pat ar ši apskaita atitinka nustatytas taisykles. Vertybinių popierių komisijos reikalavimu auditoriai privalo jai pateikti visą audito ataskaitą ir paaiškinimus dėl pensijų fondo finansinės atskaitomybės.

6. Valdymo įmonės ir depozitoriumai Vertybinių popierių komisijai privalo pateikti ataskaitas, kurių turinį, formą ir pateikimo tvarką bei periodiškumą nustato Vertybinių popierių komisija.

40 straipsnis. Pensijų programos dalyvių informavimas

1. Pensijų fondas privalo viešai skelbti ir pateikti Vertybinių popierių komisijai savo veiklos ir finansinės būklės ataskaitas:

1) kiekvienų ūkinių metų ataskaitas – ne vėliau kaip per 4 mėnesius nuo ataskaitinių ūkinių metų pabaigos;

2) pusmečių ataskaitas už pirmuosius šešis ūkinių metų mėnesius – ne vėliau kaip per 2 mėnesius nuo ataskaitinio pusmečio pabaigos.

2. Kartu su finansine atskaitomybe metų atskaitoje turi būti pateikta nepriklausomo auditoriaus išvada.

3. Ataskaitų turinio reikalavimus, paskelbimo būdus ir tvarką nustato Vertybinių popierių komisija.

4. Pensijų fondas privalo ne rečiau kaip kasmet pagal tvarką, numatytą pensijų programoje, raštu pranešti kiekvienam pensijų programos dalyviui jo pensijų sąskaitos likutį, taip pat informuoti pensijų programos dalyvį apie teisės aktų, susijusių su pensijų fondų veikla, valdymo įmonių ir depozitoriumų pasikeitimus, įvykčius nuo paskutiniojo pranešimo, bei audito rezultatus.

5. Pensijų fondų metų ir pusmečių ataskaitų nuorašai turi būti pateiktos pensijų programos dalyviams šių reikalavimu. Nuorašų kaina negali būti didesnė nei išlaidos joms pagaminti.

41 straipsnis. Valstybinė pensijų fondų veiklos priežiūra

1. Valstybinę pensijų fondų veiklos priežiūrą atlieka Vertybinių popierių komisija. Įgyvendindama šį įstatymą, Vertybinių popierių komisija turi teisę priimti jos kompetencijai priskirtus teisės aktus.

2. Vertybinių popierių komisija, išduodama leidimus pensijų fondų veiklai ir atlikdama jų veiklos priežiūrą, atlieka šias funkcijas:

1) rengia, tvirtina, keičia ir pripažįsta negaliojančiomis taisykles, reglamentuojančias leidimų pensijų fondų, valdymo įmonių, depozitoriumų veiklai išdavimą ir panaikinimą, pensijų fondų steigimą, veiklą, reorganizavimą ir likvidavimą;

2) rengia, tvirtina, keičia ir pripažįsta negaliojančiomis ataskaitų pensijų programų dalyviams formas, taip pat nustato šių dokumentų pateikimo ir paskelbimo tvarką;

3) teikia oficialius išaiškinimus ir rekomendacijas pensijų fondų veiklos klausimais;

4) išduoda ir atšaukia leidimus pensijų fondų veiklai bei šių fondų valdymo įmonėms ir apriboja šių ūkio subjektų veiklą;

5) stebi, analizuoja, tikrina bei kitaip prižiūri pensijų fondų, pensijų fondų valdymo organų veiklą;

6) nustato pensijų sąskaitų tvarkymo taisykles;

7) taiko Administracinių teisės pažeidimų kodekse nustatytas sankcijas pensijų fondų, valdymo įmonių, depozitoriumų vadovams, taip pat šių įmonių auditoriams už šio įstatymo ir kitų teisės aktų pažeidimus;

8) taiko šio bei kitų įstatymų numatytas sankcijas asmenims, pažeidusiems šį įstatymą, taip pat Vertybinių popierių komisijos patvirtintas taisykles ar instrukcijas;

9) organizuoja ir atlieka pensijų fondų, valdymo įmonių bei depozitoriumų patikrinimus;

10) atlieka kitas šiame įstatyme nustatytas funkcijas.

3. Atlikdami patikrinimą, Vertybinių popierių komisijos darbuotojai turi teisę:

1) gauti paaiškinimus iš asmenų, susijusių su tiriamais pažeidimais;

2) laikinai (iki 30 dienų) paimti tikrinamų pensijų fondų, jų valdymo įmonių bei depozitoriumų dokumentus, kuriuos galima panaudoti kaip pažeidimo įrodymus, palikdami motyvuotą sprendimą dėl dokumentų paėmimo bei paimtų dokumentų apyrašą;

3) išreikalauti padaryti apskaitos dokumentų, sutarčių bei kitų dokumentų, kuriuos Vertybinių popierių komisija laiko svarbiais tyrimui, nuorašus;

4) pateikę tarnybinį pažymėjimą bei Vertybinių popierių komisijos ar jos pirmininko motyvuotą sprendimą, laisvai įeiti į pensijų fondų, jų valdymo įmonių, depozitoriumų patalpas, tikrinti apskaitos knygas, dokumentus ir kitus patikrinimui reikalingus informacijos šaltinius;

5) pateikę Vertybinių popierių komisijos ar jos pirmininko motyvuotą sprendimą, gauti iš banko įstaigų duomenis, pažymas ir dokumentų nuorašus apie finansines operacijas, susijusias su tikrinamuoju objektu.

4. Vertybinių popierių komisija turi teisę apskųsti teismui asmenų veiksmus, trukdančius įgyvendinti Vertybinių popierių komisijai suteiktas teises, numatytas šio straipsnio 3 dalyje, reikalingas teisės pažeidimų tyrimams atlikti. Šias bylas nagrinėja Vilniaus apygardos teismas. Teismas, gavęs Vertybinių popierių komisijos prašymą, privalo ne vėliau kaip per 24 valandas jį išnagrinėti ir atsižvelgdamas į Vertybinių popierių komisijos reikalavimo teisėtumą priimti sprendimą, įpareigojantį asmenį atlikti šios komisijos reikalaujamus veiksmus, susilaikyti nuo veiksmų, trukdančių atlikti tyrimą, arba netenkinti Vertybinių popierių komisijos prašymo. Už Vertybinių popierių komisijos pareiškimo pateikimą žyminis mokestis neimamas. Jeigu nurodytos bylos nagrinėjimo terminas pasibaigia švenčių ar poilsio dieną, jis pradedamas skaičiuoti pirmą po poilsio ar švenčių dienos darbo dieną. Priėmus pareiškimą, jo nuorašas suinteresuotam asmeniui nesiunčiamas ir reikalavimas pateikti teismui atsiliepiamus dėl pareiškimo neteikiamas. Apie bylos nagrinėjimą pranešama pareiškėjui. Šis pranešimas gali būti pateikiamas žodžiu. Šalims, tretiesiems

asmenims, jų atstovams, suinteresuotiems asmenims dalyvauti nagrinėjant bylą nebūtina ir šaukimai į teismo posėdį šiems asmenims nesiunčiami. Šioje byloje priimtas Vilniaus apygardos teismo sprendimas apeliacine tvarka neskundžiamas ir įsiteisėja nuo jo priėmimo momento.

5. Vertybinių popierių komisijos nurodymai pensijų fondams, valdymo įmonėms, depozitoriumams ar jų vadovams dėl įstatymų ar kitų teisės aktų pažeidimų pašalinimo yra privalomi.

6. Vertybinių popierių komisijos darbuotojai privalo saugoti komercines paslaptis, kurias jie sužinojo atlikdami pareigas. Už gautos informacijos panaudojimą ne pagal paskirtį arba kitus neteisėtus veiksmus šie darbuotojai atsako pagal įstatymus.

7. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija prižiūri, ar pensijų programos atitinka šio įstatymo reikalavimus, kontroliuoja išmokų išmokėjimą, pensijų programos dalyvių teisių apsaugą keičiant programas, prižiūri, ar pensijų sutartys atitinka kolektyvines bei darbo sutartis.

8. Šiame įstatyme numatytos priežiūros institucijos gali reikalauti vykdyti jų pavedimus, turi teisę tikrinti, kontroliuoti ar atlikti tyrimus, kad išaiškintų, kaip pensijų fondai, valdymo įmonės ar depozitoriumai laikosi šio įstatymo ir su juo susijusių kitų teisės aktų bei taisyklių.

9. Vertybinių popierių komisija turi teisę Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo nustatyta tvarka gauti duomenis apie asmenis, kurie yra arba ruošiasi tapti pensijų fondų, valdymo įmonių ar depozitoriumų vadovais, siekdama įsitikinti, jog šie asmenys yra nepriekaištingos reputacijos ir turi teisę eiti tokias pareigas.

10. Pensijų fondai šiame įstatyme numatytų priežiūros institucijų sprendimus gali apskųsti teismui.

DEVINTASIS SKIRSNIS ATSAKOMYBĖ UŽ ĮSTATYMO PAŽEIDIMUS

42 straipsnis. Įstatymo pažeidimo pasekmės

1. Ūkio subjektai, pažeidę šį įstatymą, privalo:

1) vykdyti Vertybinių popierių komisijos nurodymus nutraukti veiksmus, atkurti ankstesnę padėtį, nutraukti arba pakeisti sutartis, atlikti kitus įpareigojimus;

2) atlyginti padarytą žalą;

3) vykdyti Vertybinių popierių komisijos sprendimus ir nutarimus skirti sankcijas.

2. Vertybinių popierių komisija turi teisę skirti pinigines baudas:

1) ūkio subjektams, veikiantiems kaip pensijų fondai be 5 straipsnio 1 dalyje numatyto leidimo – iki dvigubo neteisėtai gautų pajamų dydžio;

2) ūkio subjektams, veikiantiems kaip pensijų fondo valdymo įmonė be 7 straipsnio 1 dalyje numatyto leidimo – iki dvigubo neteisėtai gautų pajamų dydžio;

3) pensijų fondams, kurie sudaro pensijų sutartis pagal pensijų programas, neįregistruotas Vertybinių popierių komisijoje – iki 100 000 litų.

3. Šio straipsnio 2 dalyje numatytų piniginių baudų taikymas ūkio subjektams neatleidžia jų vadovų nuo įstatymų numatytos civilinės, administracinės ir baudžiamosios atsakomybės.

4. Vertybinių popierių komisijos sprendimai dėl administracinių nuobaudų paskyrimo gali būti apskundžiami teismui įstatymų nustatyta tvarka. Vertybinių popierių komisijos sprendimai dėl šio straipsnio 2 dalyje numatytų piniginių baudų taikymo gali būti per vieną mėnesį apskundžiami teismui. Apskundimas nesustabdo Vertybinių popierių komisijos nurodymų ir sprendimų pašalinti įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimus vykdymo, jeigu teismas nenurodo kitaip.

5. Piniginės baudos į biudžetą turi būti sumokamos ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo nutarimo skirti baudą pensijų fondui, valdymo įmonei, depozitoriumui ar jų vadovams gavimo dienos.

6. Jeigu ūkio subjektas per šio straipsnio 5 dalyje nustatytą laikotarpį nesumoka paskirtos baudos ir nepateikia Vertybinių popierių komisijai teismo nutarties dėl jos sprendimo skirti piniginę baudą sustabdymo ar panaikinimo, piniginė bauda iš ūkio subjekto įplaukų išieškoma ne ginčo tvarka.

7. Ūkio subjektai per vieną mėnesį nuo Vertybinių popierių komisijos sprendimo gavimo dienos gali kreiptis į teismą dėl minėto sprendimo panaikinimo arba jo pakeitimo.

8. Apskundimas teismui nesustabdo Vertybinių popierių komisijos nurodymų ir sprendimų vykdymo, jei teismas nenurodo kitaip.

43 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas

Šis įstatymas įsigalioja nuo 2000 m. sausio 1 d.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS

VALDAS ADAMKUS